

KLESZCZE I CHOROBY ODKLESZCZOWE

Czy należy się szczepić przeciw Kleszczowemu Zapaleniu Mózgu?

Szczepienie przeciwko Kleszczowemu Zapaleniu Mózgu jest szczepieniem zalecanym zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych w Polsce z 2014 roku. Szczepienie na KZM zaleca się osobom przebywającym na terenach o nasilonym występowaniu tej choroby, w szczególności: osobom zatrudnionym przy eksploatacji lasu, stacjonującemu wojsku, funkcjonariuszom straży pożarnej i granicznej, rolnikom, młodzieży odbywającej praktyki oraz turystom i uczestnikom obozów i kolonii.⁷

Co mogę zrobić, aby uniknąć ukąszenia przez kleszcza?

W ochronie przed kleszczami może pomóc ubranie zakrywające ciało. Repelenty (środki odstrasżające kleszcze i insekty) chronią tylko przez pewien czas. Ukąszenia przez kleszcze pozostają zwykle niezauważone. Unikaj wysokich traw, zarośli i poszycia lasu. Zawsze po powrocie do domu z wyjazdu czy wycieczki w tereny zielone dokładnie obejrzyj swoje ciało. Zwracaj szczególną uwagę na miejsca, gdzie najczęściej przyczepiają się kleszcze. U dzieci mogą to być okolice głowy, nogi, ramiona, pośladki. U dorosłych kleszcze mogą wkułać się w nogę, okolice pośladków i narządów płciowych.

Co mam zrobić, gdy ukąsi mnie kleszcz?

Kleszcze są bardzo małe, dlatego należy dokładnie obejrzeć całe ciało, zwracając uwagę na małe punkciki, ponieważ larwa kleszcza przenosząca zakażenie KZM mierzy zaledwie 0,6 mm do 1 mm. Jeśli dostrzeżesz wczepionego kleszcza, powinien on zostać jak najszybciej prawidłowo usunięty (zob. na następnej stronie jak usunąć kleszcza).

Przez następne dni i tygodnie obserwuj miejsce ukąszenia. Jeśli wystąpi zaczerwienienie skóry wokół miejsca ukąszenia lub objawy grypopodobne, natychmiast zgłoś się do lekarza, aby wykluczyć ewentualną chorobę.

KLESZCZE I CHOROBY ODKLESZCZOWE

Jak usunąć kleszcza?

Jak najszybciej, aby zapobiec przeniesieniu się z kleszcza kolejnych czynników chorobotwórczych! Kleszcza należy usuwać za pomocą wąskich szczypczyków (pensety), umieszczając je jak najbliżej skóry. Kleszcza usuwamy delikatnym ruchem równoległym do osi wkłucia.¹

Ilustracja obrazuje usuwanie kleszcza pensetą.

Jeżeli masz kłopot z usunięciem kleszcza, zgłoś się do punktu medycznego.

Twój lekarz chętnie udzieli Ci informacji na temat szczepień chroniących przed KZM. Więcej informacji, m.in. na temat choroby, znajdziesz na stronie:

www.kleszcze.info.pl

Referencje: 1. Szenborn L. i wsp., Borelioza i inne choroby przenoszone przez kleszcze, *Medycyna Praktyczna, Pediatria* 1/2011, s. 108-113. 2. Meldunki Państwowego Zakładu Higieny: Choroby Zakaźne i Zatrucia w Polsce, 2010-2012, www.pzh.gov.pl, styczeń 2014. 3. Bukol-Krawczyk K., Objawy infekcji centralnego układu nerwowego, dodatek do *Dziennika Gazety Prawnej* nr 54, 18 marca 2011, s. 3. 4. Książek A., Metody i skuteczność nadzoru epidemiologicznego nad środkowoeuropejskim zżarciem mózgu przenoszonym przez kleszcza (KZM), *Pielęgniarka Epidemiologiczna - Informator*, ISSN 1641-3350, Marzec 2011 Nr 1 (4-0), s. 12-14. 5. Diagnostyka i leczenie boreliozy z Lyme (choroby z Lyme), Wytyczne Niemieckiego Towarzystwa Boreliozy, Wydanie: styczeń 2011, <http://www.borreliose-gesellschaft.de/Texte/Wytyczne.pdf>, czerwiec 2012. 6. Zajkowska J., Wykrywalność, diagnostyka i profilaktyka, dodatek do *Dziennika Gazety Prawnej* nr 54, 18 marca 2011, s. 2. 7. Program Szczepień Ochronnych na rok 2014, Zał. do Komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego z dn. 31 października 2013 r. (poz. 43), s. 15.

Niniejszy materiał powstał w ramach Ogólnopolskiej Kampanii „Kleszczowe Zapalenie Mózgu – Zapobiegaj! Zaszczep się!”, Organizatorem Kampanii jest Fundacja „Aby Żył”.

KLESZCZE I CHOROBY ODKLESZCZOWE

Materiał edukacyjny na temat zagrożeń wywoływanych przez kleszcze oraz sposobów profilaktyki chorób odkleszczowych

KLESZCZE I CHOROBY ODKLESZCZOWE

Gdzie żyją kleszcze?

Kleszcze żyją w strefie przygrunтовой, w miejscach lekko wilgotnych i obfitujących w roślinność. Znajdują się na spodniej stronie liści lub na gałęziach w pobliżu ścieżek, po których chodzimy. Wbrew temu jak często się twierdzi, kleszcze nie spadają z drzew.

Kleszcza możemy „złapać” przechodząc obok niego. Gdy tylko temperatura przekroczy 8°C, kleszcze stają się aktywne. W naszych szerokościach geograficznych może to oznaczać, że nawet w grudniu możemy być narażeni na ugryzienie. Łagodna zima oraz wilgotne lato sprzyjają wysokiej rozrodczości i małej umieralności kleszczy, co powoduje zwiększenie tempa ich rozprzestrzeniania się.

Ilustracja obrazuje przejście kleszcza z rośliny na ciało człowieka.

W jaki sposób kleszcze przenoszą choroby?

Kleszcze w czasie ukłucia przekazują do krwi ludzi i zwierząt bakterie i wirusy, które mogą wywoływać groźne choroby zakaźne. Ukąszenie kleszcza jest bezbolesne, ponieważ ślina kleszcza zawiera wiele substancji biochemicznych, w tym substancje łagodzące ból, które powodują, że nie czujemy ukłucia.

Ilustracja obrazuje ukąszenie przez kleszcza.

Jakie choroby są przenoszone przez kleszcze?

W Europie, w tym w Polsce, jest to przede wszystkim borelioza – choroba bakteryjna oraz kleszczowe zapalenie mózgu (KZM).¹

KLESZCZE I CHOROBY ODKLESZCZOWE

Na świecie istnieje jeszcze ponad 50 innych chorób przenoszonych przez kleszcze. Większość z nich występuje jednak bardzo rzadko. W ostatnich latach nastąpił w Polsce wzrost zachorowań na Kleszczowe Zapalenie Mózgu. W roku 2013 zareportowano 225 przypadków, a rok wcześniej – 189.²

Jaki jest przebieg Kleszczowego Zapalenia Mózgu?

Kleszczowe zapalenie mózgu jest chorobą dotyczącą ośrodkowego układu nerwowego. Niebezpieczeństwo polega na tym, że chorobą objęty jest mózg, czyli najważniejszy organ ludzkiego ciała. Choroba w początkowym okresie może nie zostać rozpoznana, ponieważ objawy są mało charakterystyczne – podobne do grypy.³

Pierwsza faza choroby pojawia się po 7-14 dniach od kontaktu z kleszczem. Przykładowe objawy to: gorączka, ból głowy i mięśni.⁴

Objawy z pierwszej fazy utrzymują się około tygodnia.⁴

Po kilku dniach lepszego samopoczucia występuje druga faza choroby. Objawy: bóle głowy, gorączka, wymioty, nudności, utrata przytomności oraz zespół zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych lub zapalenie mózgu.⁴

Objawy zwykle ustępują po 2-3 tygodniach. Nie ma leczenia przyczynowego kleszczowego zapalenia mózgu, stosowane jest tylko leczenie objawowe.⁴

Jak rozpoznam boreliozę?

Charakterystycznym objawem może być pierścieniowate zaczerwienienie skóry wokół miejsca ukąszenia. Jeśli zauważyłś takie zaczerwienienie, udaj się do swojego lekarza.

Ilustracja obrazuje zaczerwienienie skóry po zainfekowaniu boreliozą.

Charakterystyczne dla późnych stanów choroby są przewlekłe zmęczenie i szybka męczliwość, epizodyczny przebieg choroby ze złym samopoczuciem i objawy, które pojawiają się w różnych miejscach.³

KLESZCZE I CHOROBY ODKLESZCZOWE

Gdzie jestem zagrożony?

Kleszcze występują na całym świecie. W Europie i Azji są nosicielami wirusa KZM. W Polsce terenami endemicznymi są przede wszystkim województwa podlaskie i warmińsko-mazurskie. Są to również tereny graniczące z ogniskami endemicznymi w krajach bałtyckich lub z ogniskami w Czechach.

Czy można się zaszczepić?

Tak, przeciw Kleszczowemu Zapaleniu Mózgu (KZM)!

Szczepienie ma bardzo duże znaczenie, ponieważ kleszczowego zapalenia mózgu nie da się leczyć przyczynowo. Wirus jest przenoszony w ciągu kilku pierwszych minut pobierania krwi przez kleszcza. Usunięcie kleszcza nie może więc stanowić skutecznej ochrony przed zainfekowaniem wirusem wywołującym kleszczowe zapalenie mózgu! Konieczne staje się zastosowanie szczepień profilaktycznych, szczególnie u mieszkańców terenów endemicznych bądź osób tam podróżujących.⁵

Nie ma szczepień ochronnych przeciw boreliozie!